

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย โดยนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมแนะแนว
2. การคิดวิเคราะห์
3. เจตคติ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชุดกิจกรรมแนะแนว

มาตรฐานการแนะแนว

มาตรฐานการแนะแนว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559 : จ) กล่าวว่า มาตรฐานการแนะแนวฉบับนี้ สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทยได้จัดทำขึ้น เพื่อให้สถานศึกษา และหน่วยงานใช้เป็นกรอบในการส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อการประกันคุณภาพ การแนะแนวให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ในการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสมดุลทุกด้าน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมุ่งให้ สถานศึกษาทุกสังกัด ทุกลำดับ สามารถดำเนินงานแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีแนวทาง ในการพัฒนาคุณภาพการแนะแนวที่ชัดเจนตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

มาตรฐานการแนะแนวที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การแนะแนว ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นแนวทาง ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาคุณภาพการแนะแนวและการประเมินงานแนะแนว ประกอบด้วย 3 ด้าน มี 6 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 คุณภาพ ผู้เรียน 2 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าผู้อื่น และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนสามารถวางแผนชีวิตด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัว

และสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ผู้เรียนสามารถศึกษาวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและวางแผนด้านการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 ผู้เรียนสามารถศึกษาวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและวางแผนด้านอาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและวางแผนด้านส่วนตัว

และสังคม

ด้านที่ 2 คุณภาพการดำเนินงานแนะแนว 3 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 3 ครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว ดำเนินงานแนะแนวตามหลักการ
ปรัชญา ขอบข่าย เป้าหมาย และจรรยาบรรณทางการแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานแนะแนวตามปรัชญา ขอบข่าย
เป้าหมายการแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณการแนะแนว

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษาจัดบริการแนะแนวส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 จัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ครอบคลุมขอบข่ายการแนะแนวอย่างเป็น
ระบบและต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 จัดกิจกรรมแนะแนวสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและครอบคลุม
ขอบข่ายการแนะแนว

ด้านที่ 3 คุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว 1 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีการบริหารจัดการแนะแนวอย่างมีคุณภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 ผู้บริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 บริหารจัดการงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 6.3 จัดให้มีครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 6.4 มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในงานแนะแนว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สรุปได้ว่า มาตรฐานแนะแนวเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาและ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาคุณภาพการแนะแนว และเป็นเกณฑ์เพื่อการประเมินงานแนะแนว
ให้มีประสิทธิภาพ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่
การศึกษาและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ
จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มี

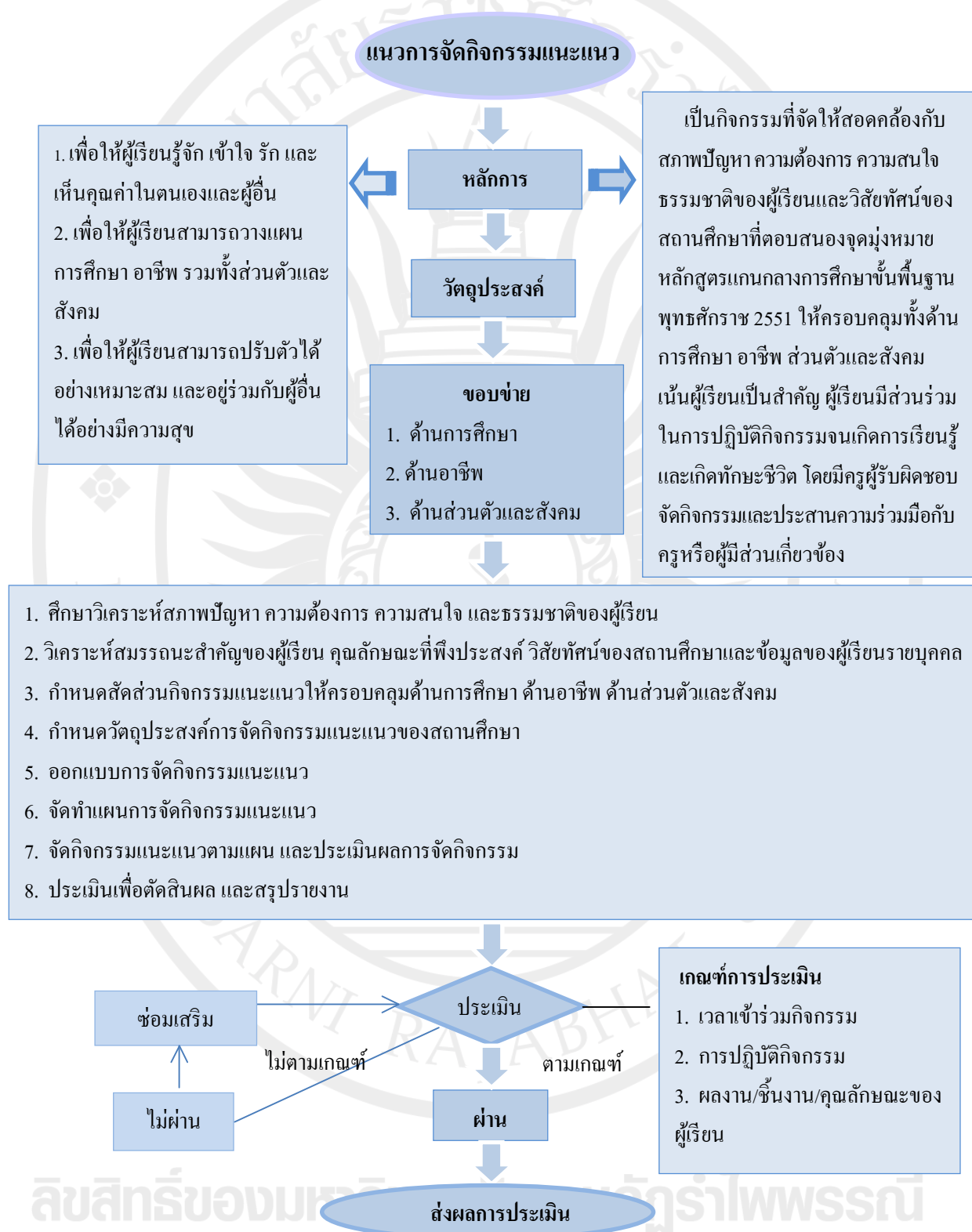
คุณภาพด้านความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561 - 2564) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาค้นคว้ามุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน อีกทั้งได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีพื้นฐานทางจริยธรรมความเป็นคนดีทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้างองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์

ของ ผู้เรียนมาปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อ ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการ ตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะและเจตคติจากการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ กิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการ คิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสนา กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ เกิดทักษะการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะ เป็นพลเมืองไทยและพลโลก กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ และ 1 ใน 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว

1. กิจกรรมแนะแนว

ภาพประกอบ 2 แนวการจัดกิจกรรมแนะแนว

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 20

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งในด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 20 - 21)

2. หลักการกิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมแนะแนวต้องส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่สมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยนำไปบูรณาการในการจัดกิจกรรมตามลักษณะของกิจกรรมแนะแนวที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งยังต้องส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต โดยมุ่งจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ รวมทั้งด้านส่วนตัวและสังคม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการปฏิบัติงานกระทั่งเกิดทักษะชีวิต ตลอดจนครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโดยมีครูแนะแนวเป็นพี่เลี้ยงและประสานงาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 21)

3. วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว

- 3.1 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
- 3.2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียน อาชีพ รวมทั้งการดำเนินชีวิตและสังคม
- 3.3 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และอยู่ร่วม

4. ขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมแนะแนว มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ด้านการศึกษา ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มินิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวิธีการเรียนรู้ และสามารถวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม
- 4.2 ด้านอาชีพ ให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้และเข้าใจโลกของงานอาชีพ อย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีการเตรียมตัวสู่อาชีพ สามารถวางแผนเพื่อประกอบอาชีพ ตามที่ตนเองมีความถนัดและสนใจ

4.3 ด้านส่วนตัวและสังคม ให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น รักสิ่งแวดล้อม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพมีทักษะชีวิต และสามารถปรับตัว ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. แนวการจัดกิจกรรมแนะแนว

5.1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน

5.2 วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล

5.3 กำหนดสัดส่วนของกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติของผู้เรียนและเป้าหมายของสถานศึกษา โดยครู ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีส่วนร่วม

5.4 กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา เป็นระดับการศึกษา และชั้นปี

5.5 ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม เวลาจัดกิจกรรม หลักฐานทำกิจกรรม และการประเมินผล

5.6 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวรายชั่วโมง ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม จุดประสงค์ เวลา เนื้อหา/สาระ วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล

5.7 จัดกิจกรรมแนะแนวตามแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวและประเมินผลการจัดกิจกรรม

5.8 ประเมินเพื่อตัดสินผล และสรุปรายงาน

6. การประเมินกิจกรรมแนะแนว

การประเมินกิจกรรมแนะแนว ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียน และผู้ปกครอง มีภารกิจที่รับผิดชอบดังนี้

6.1 ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยครูผู้จัดกิจกรรมมีภารกิจในการวางแผนการประเมิน ดำเนินการประเมิน นำผลการประเมิน ไปพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

6.2 ผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมิน ประเมินตนเองและเพื่อน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการประเมิน ประเมินผลการพัฒนาผู้เรียน โดยประสานร่วมมือกับครูผู้จัดกิจกรรม ประเมิน บันทึก สรุปผลการพัฒนาและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

6.3 การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ครูผู้จัดกิจกรรมตรวจสอบเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม และประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตัดสินผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” ดังนี้

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

7. รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว

แนวทางการพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 65 - 70)

1. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จัก เข้าใจตนเองและผู้อื่น

1.1 รู้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถด้านการเรียนและอาชีพ ประถมศึกษา

1. บอกวิชาที่ตนชอบเรียนได้
2. บอกความถนัดความสนใจด้านการเรียนได้
3. มีพฤติกรรมการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้การงานและอาชีพ
5. บอกชื่อและลักษณะอาชีพในท้องถิ่น
6. สามารถจำแนกอาชีพสุจริตและไม่สุจริตได้

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. ตรวจสอบความถนัด ความสนใจ ความสามารถด้านการเรียน
2. บอกความถนัด ความสนใจความสามารถด้านการเรียนและอาชีพ จากการ

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ

มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. บอกความถนัด ความสนใจ ความสามารถด้านการเรียนและอาชีพ

1.2 รู้และเข้าใจลักษณะเฉพาะตนและศักยภาพของตนเอง

ประถมศึกษา

1. บอกลักษณะและความสามารถของตนเองได้
2. แสดงความสามารถของตนเองได้

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. บอกความสามารถของตนได้
2. พัฒนาในสิ่งที่ตนมีความสามารถจนเกิดเป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง

มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. บอกลักษณะเฉพาะของตนเองได้
2. แสดงลักษณะเฉพาะตนและนำมาใช้ให้สอดคล้องกับการศึกษาและอาชีพ

1.3 เข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

ประถมศึกษา

1. รับรู้และเข้าใจความต้องการและความรู้สึกของตนเอง
2. การพัฒนาจุดเด่นและปรับปรุงจุดด้อยของตนเอง
3. ความภูมิใจในตนเองและชื่นชมผู้อื่น
4. การรับรู้และเข้าใจปัญหาของตนเอง

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. รับรู้และเข้าใจความต้องการและความรู้สึกของตนเอง
2. การแสวงหาแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมกับตนเอง รักและนับถือตนเอง

และผู้อื่น

3. รู้และเข้าใจสาเหตุของปัญหาของตนเองและมีแนวทางในการแก้ปัญหา

มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. รักและนับถือตนเองและผู้อื่น
2. รับรู้เข้าใจและยอมรับปัญหาและสามารถแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
2. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถวางแผนการเรียน อาชีพ และการดำเนินชีวิต

2.1 สามารถค้นหาข้อมูลเพื่อวางแผนการเรียน อาชีพ และการดำเนินชีวิต

ประถมศึกษา

1. ค้นพบข้อมูลจากบุคคล สถานที่ สื่อ และเทคโนโลยีที่จำเป็น
2. บอกชื่ออาชีพในท้องถิ่น
3. บอกชื่ออาชีพที่ตนสนใจและบอกเหตุผลได้

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. ค้นพบข้อมูลที่ตนสนใจเพื่อการวางแผนอาชีพและการดำเนินชีวิต
2. จัดกลุ่มข้อมูลด้านการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิต

มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ปรับข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิตให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
2. จัดกลุ่มข้อมูลด้านการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิต

2.2 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเลือกใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนการเรียนรู้ อาชีพและการดำเนินชีวิต

ประถมศึกษา

1. เปรียบเทียบข้อมูลกับความเป็นไปได้ของตนเองด้านการเรียน อาชีพ และการดำเนินชีวิต เลือกข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นไปได้ของตนเอง

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความสามารถของตนเอง

2. เลือกข้อมูลมาเพื่อการวางแผนการเรียนรู้ อาชีพและการดำเนินชีวิต

มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้
 2. คาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากข้อมูลสารสนเทศที่เลือกมา
- 2.3 สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาเพื่อวางแผนการเรียนรู้ อาชีพ และการดำเนินชีวิต

ประถมศึกษา

1. บอกเป้าหมายด้านการเรียน อาชีพ และการดำเนินชีวิตของตนเอง
2. บอกทางเลือกในการเรียนอาชีพ และการดำเนินชีวิต
3. ตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล
4. วางแผนด้านการเรียน อาชีพ และการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม
5. ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. กำหนดเป้าหมายด้านการเรียน อาชีพ และการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และบุคลิกภาพของตน

2. วางแผนการเรียนรู้ อาชีพ และการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับความเป็นไปได้

ของตนเอง

3. ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้
4. ประเมินผลการปฏิบัติตามแผน
5. และปรับปรุงให้มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. กำหนดเป้าหมายได้สอดคล้องและเหมาะสมกับตนเอง
 2. ตัดสินใจเลือกแนวทาง การเรียน อาชีพ และการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของข้อมูลอย่างเป็นระบบ
 3. วางแผนการเรียน อาชีพ และการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับความเป็นไปได้ของตนเอง
 4. ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้
 5. ประเมินผลการปฏิบัติตามแผนและปรับปรุงให้มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย
3. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3.1 มีทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ประถมศึกษา

1. สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้
2. ควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์
3. ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว โรงเรียนและท้องถิ่น
4. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
5. มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. สื่อสารความคิด ความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
2. จัดการกับอารมณ์และแสดงออกได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์
3. ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว โรงเรียนและประเทศชาติ
4. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
5. มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาพัฒนาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม
6. ใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม
7. สื่อสารความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
8. จัดการกับอารมณ์และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง

และสังคม

ความสุข

สร้างสรรค์

9. ปฏิบัติตนตามบทบาทในฐานะผู้นำผู้ตามที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี

10. มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาพัฒนาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมอย่าง

11. ใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

3.2 สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข

ประถมศึกษา

1. เข้าใจและยอมรับความต้องการและความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น

2. เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล

3. ปรับพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น

มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล

3. ปรับพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น

4. ให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีของผู้อื่น

5. ปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น

4. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

4.1 ผู้ปกครองรู้ เข้าใจ ยอมรับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียน

ประถมศึกษา

1. รับรู้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริง

2. ปฏิบัติต่อผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริง

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. รับรู้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริง

2. ปฏิบัติต่อผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริง

3. ใส่ใจในพฤติกรรมของผู้เรียน

มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. รับรู้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน ตามสภาพที่เป็นจริง
2. ปฏิบัติต่อผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริง
3. ใส่ใจพฤติกรรมของผู้เรียน

4.2 ให้คำปรึกษาแนะนำและร่วมมือพัฒนาผู้เรียน

ประถมศึกษา

1. ให้ข้อมูลย้อนกลับพฤติกรรมผู้เรียน ขณะอยู่ที่บ้าน
2. ให้คำปรึกษาแนะนำด้านการเรียน อาชีพและการดำเนินชีวิต
3. ให้กำลังใจและชื่นชม เมื่อผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

มัธยมศึกษาตอนต้น

1. ให้ข้อมูลย้อนกลับพฤติกรรมผู้เรียน ขณะที่อยู่ที่บ้าน
2. ให้คำปรึกษาแนะนำโดยคำนึงถึงพฤติกรรมตามวัย
3. ให้กำลังใจและเสริมแรง เมื่อผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ

มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ให้ข้อมูลย้อนกลับพฤติกรรมผู้เรียนขณะที่อยู่บ้าน
2. ให้คำปรึกษาแนะนำโดยคำนึงถึงพฤติกรรมตามวัย
3. ให้กำลังใจและเสริมแรง เมื่อผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย และมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี และเป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์

ชุดกิจกรรมแนะแนว

1. ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 24) ได้ระบุความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า กิจกรรมแนะแนวมุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเอง มีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงาน

และอาชีพ ชีวิตและสังคม มีสุขภาพจิตที่ดีมีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 1) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะด้านอารมณ์ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิตการศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกและการมีหน้าที่การงาน

ลัชนา ศศิภัทรกุล (2545 : 33) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวจะประกอบด้วย คู่มือการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ให้บริการแนะแนว คู่มือการจัดกิจกรรมสำหรับผู้รับบริการแนะแนว สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545 : 80) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสม เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ แอปปันท์ทีกเสียง เอกสารที่บันทึกรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ เกมส์ กรณิดัวอย่าง บทบาทสมมติ แบบฝึกหัดก่อนเรียนและหลังเรียน โดยจัดไว้เป็นชุดกล่องหรือซองจะบรรจุคู่มือครู คู่มือผู้เรียนและสื่อประกอบการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง

มยุรี วิสุตราชัย (2547 : 16) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา วัตถุประสงค์และกิจกรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจัดทำในลักษณะของสื่อประสม ประกอบไปด้วย คู่มือครูและโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น เกมการอภิปราย กรณิดัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง ตลอดจนใช้สื่อและอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาหรือกิจกรรม

อลิสรา ฐรมะสุวรรณ (2552 : 34) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง มวลประสบการณ์หรือเครื่องมือที่จัดให้ผู้รับบริการแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติและค้นพบศักยภาพของตนเองจนบรรลุเป้าหมายตามขอบข่ายของงานแนะแนว จากกรอบแนวคิดในเรื่องชุดกิจกรรมแนะแนว

วัฒนกิจ สิทธิสถิตอังกูร (2556 : 27) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนวโดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย คู่มือผู้ให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ และแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ คู่มือผู้รับบริการ ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว เป็นสื่อการจัดกิจกรรมแนะแนว ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์และความสำคัญของชุดกิจกรรมแนะแนว

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว เป็นการส่งเสริมให้ผู้รับบริการสามารถพัฒนา ป้องกันปัญหา และแก้ปัญหาได้ และส่งเสริมให้ผู้ให้บริการแนะแนวมีกิจกรรมแนะแนวที่หลากหลาย สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความสำคัญของกิจกรรมแนะแนว เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้รับบริการและผู้ให้บริการมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนในทุกด้าน ทุกวัย

ณัฐวีร์ นงนุช (2552 : 10) กล่าวว่า ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนว หมายถึง คุณค่าของกิจกรรมแนะแนวว่ามีคุณค่าอย่างมหาศาลสำหรับใช้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ถ้าบุคคลสามารถที่จะเข้าใจถึงแก่นแท้ของการแนะแนวแล้ว บุคคลเหล่านั้นสามารถนำเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าสามารถนำชีวิตของตนเองไปสู่เป้าหมายสูงสุดที่ตนเองต้องการได้

สมร ทองดี และปราณี रामสูต (2555 : 5 - 27) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เป็นการจัดกิจกรรมแนะแนวที่จัดขึ้นทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา หรือในองค์กรต่าง ๆ เป็นการช่วยให้ผู้รับบริการสามารถพัฒนาตน ป้องกันปัญหา และแก้ปัญหาของผู้รับบริการ และช่วยให้ผู้ให้บริการแนะแนวมีกิจกรรมแนะแนวที่หลากหลาย และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์และความสำคัญของชุดกิจกรรมแนะแนว เป็นการมุ่งเน้นให้มีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ทุกด้าน ทุกวัย ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม

3. องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว

อัมพร แสงวิเชียร (2546 : 35) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย 1) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการ 2) ใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรมแนะแนว

เขารักษ์ ปวงคำคง (2549 : 8 - 9) กล่าวว่า องค์ประกอบของกิจกรรมแนะแนว ต้องประกอบด้วย การสำรวจปัญหา การกำหนดสัดส่วนของกิจกรรมในแต่ละด้าน กำหนดแผนการจัดกิจกรรม รายละเอียดของกิจกรรม ปฏิบัติตามแผนวัดผล และสรุปรายงาน จึงจะเกิดประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมแนะแนว

กาญจนา จานะพิระกนิษฐ์ (2550 : 26) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย 1) คู่มือผู้ให้บริการ มีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ 2) กิจกรรมของผู้บริการ มีใบงาน ใบความรู้ แบบทดสอบ ก่อน - หลัง และอุปกรณ์การจัดกิจกรรม

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนวควรประกอบด้วย คู่มือผู้ให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจง การเตรียมการของครูแนะแนว แผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ คู่มือของนักเรียน ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ แบบทดสอบก่อน - หลัง และสื่ออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

4. หลักการและแนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2555 : 29 - 41) กล่าวว่า หลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนว คือ 1) ลักษณะของสิ่งที่จะต้องพัฒนา ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวควรครอบคลุมขอบข่ายการแนะแนว ในด้านของการศึกษาและอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ความจำเป็นและความต้องการของผู้รับบริการ สภาพสังคมและปัญหา พระราชบัญญัติการศึกษา แผนพัฒนางานแนะแนว ฯลฯ เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว ให้สอดคล้องกับปรัชญาการแนะแนว ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาการเสริมสร้างตนเอง สามารถแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาได้ 2) ลักษณะของผู้รับบริการ การพัฒนากิจกรรมแนะแนวจะต้องจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย 3 วัย คือ วัยเด็ก เป็นวัยที่ชอบสนุกสนาน สนุกสนาน สนใจการเล่น รับรู้เชิงรูปธรรมมากกว่านามธรรม ควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น ส่งเสริมการแสดงออก ใช้สื่อหรือกิจกรรม สอดแทรกการพัฒนาทักษะทางสังคม และเน้นการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม วัยรุ่น เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ต้องการการยอมรับ ความเป็นอิสระ แสวงหาเอกลักษณ์และบทบาท สนใจการมีอุดมการณ์แห่งชีวิต มีพลังมากทั้งด้านร่างกาย ความคิด และปัญญา ควรเน้นกิจกรรมแบบกลุ่ม ใช้สื่อ เกม เพลง กิจกรรมที่สอดคล้องกับยุคสมัย วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตหลายด้าน มีสถานะทางสังคม มีอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ เน้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ หาเหตุผลและเสนอแนวคิด ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ให้ผู้รับบริการเล่นสนุกสนานมากเกินไป

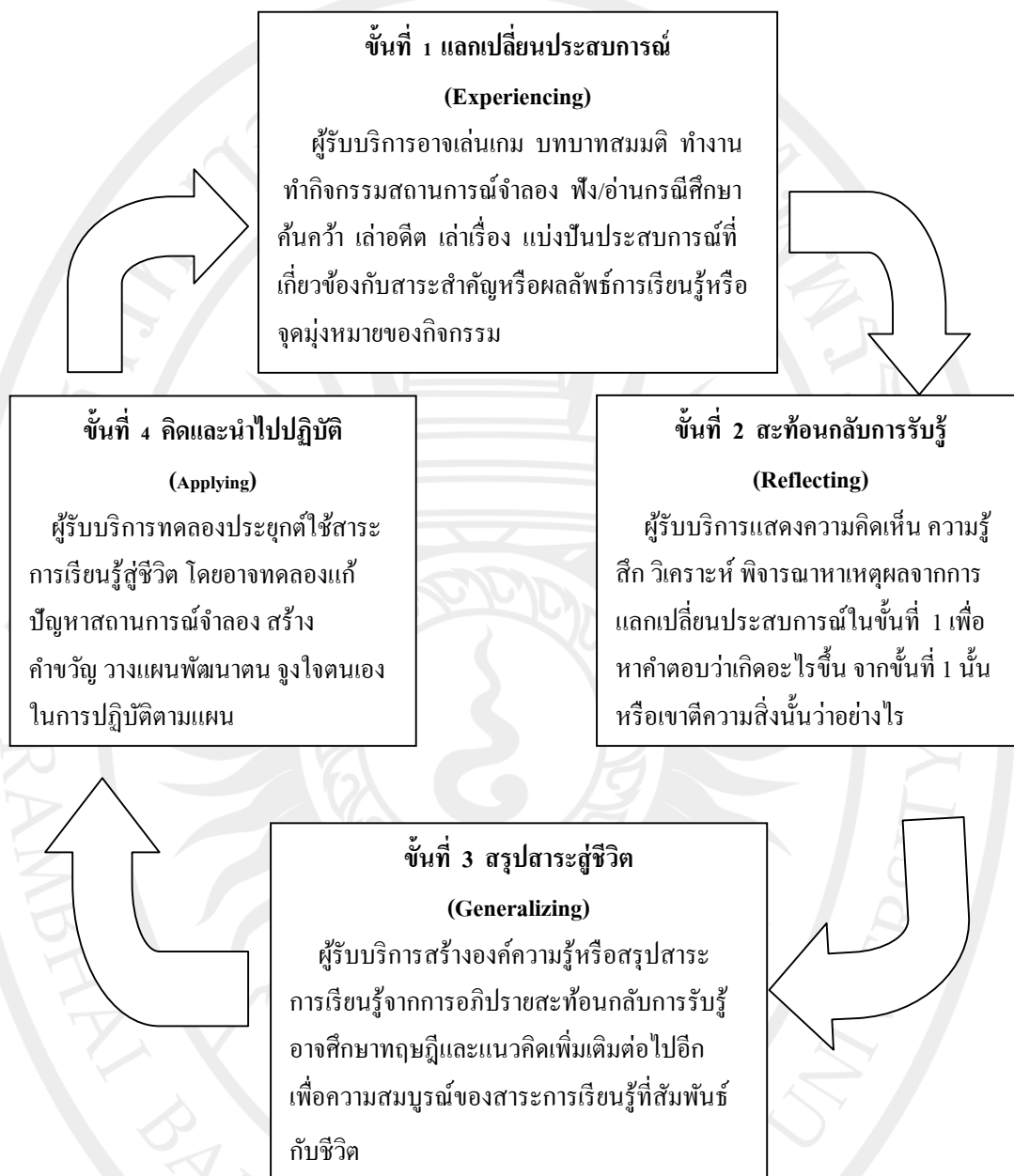
สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2555 : 50) กล่าวว่า แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มเป็นสำคัญ เป็นขั้นตอนกิจกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ERGA ดังนี้

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ผู้รับบริการอาจเล่นเกม บทบาทสมมติ ทำงาน ทำกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ฟัง/อ่านกรณีศึกษา ค้นคว้า เล่าอดีต เล่าเรื่อง แบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ หรือจุดหมายของกิจกรรม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting) ผู้รับบริการแสดงความคิดเห็นความรู้สึก วิเคราะห์ พิจารณาเหตุผลจากการแลกเปลี่ยนในขั้นที่ 1 เพื่อหาคำตอบว่า เกิดอะไรขึ้น หรือว่า เหตุการณ์นั้นน่าอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสาระชีวิต (Generalizing) ผู้รับบริการสร้างองค์ความรู้ หรือสรุปสาระ การเรียนรู้จากการอภิปรายสะท้อนกลับการรับรู้ อาจศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเพิ่มเติมต่อไป เพื่อความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิต

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) ผู้รับบริการทดลองประยุกต์ใช้สาระการเรียนรู้ ชีวิต โดยทดลองแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง วางแผนปฏิบัติ จูงใจตนเองในการปฏิบัติตาม แบบแผน

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์
 ที่มา : สมร ทองดี และปราณี รามสูต, 2555 : 50

สรุปได้ว่า หลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนวเป็นการจัดเพื่อพัฒนาให้ครอบคลุมขอบข่ายการแนะแนว ทั้ง ด้านการศึกษาและอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม รวมถึง วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างตนเอง สามารถแก้ปัญหา ป้องกันปัญหา และดำเนินชีวิตสังคมได้อย่างมีความสุข

การคิดวิเคราะห์

ความหมายและความสำคัญของการคิด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 63) กล่าวว่า การคิด คือ กิจกรรมของความคิดที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง รู้ว่ากำลังคิดเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง รู้ว่ากำลังคิดเพื่อวัตถุประสงค์อะไรบางอย่าง และสามารถควบคุมให้คิดจนบรรลุเป้าหมายได้

วัชร เล่าเรียนดี (2549 : 10) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การแสดงออก คำพูดหรือพฤติกรรมการปฏิบัติที่บ่งบอกความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียดทุกแง่มุม โดยบอกอธิบายเหตุผลประกอบเรื่องที่รู้ ระบุความคิดรวบยอด ระบุปัญหา ระบุความเชื่อมโยงของความคิดรวบยอดต่าง ๆ และรายละเอียดของเรื่องที่สามารถจำแนก (Categorize) จำแนกแยกองค์ประกอบส่วนประกอบต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลที่เป็นหลักฐานสำคัญเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ และประเมินผลหรือเพื่อสรุปอย่างเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 5) กล่าวว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ คือ การระบุเรื่องหรือปัญหา การจำแนก แยกแยะ การเปรียบเทียบข้อมูลอื่น ๆ และตรวจสอบข้อมูลอย่างชำนาญหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้แม่นยำเพียงพอแก่ การตัดสินใจ/แก้ปัญหา/คิดสร้างสรรค์

สุวิทย์ มูลคำ (2550 : 9) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุดิบของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

วิไลลักษณ์ วงศ์จันสุนทร (2551 : 13) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การรวบรวม จำแนกแยกแยะเหตุการณ์ปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อหาความสัมพันธ์หรือองค์ประกอบของสิ่งเหล่านั้น พร้อมกับเชื่อมโยงให้เกิดความถูกต้องชัดเจน และนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

สุวัฒน์ วัฒนานนท์ (2551 : 39) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายความว่า การใคร่ครวญ ตรikirอย่างละเอียด รอบคอบ แยกเป็นส่วนในเรื่องราวหรือสถานการณ์โดยใช้ความรู้ความคิด ในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นไปได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554 : 24) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการ จำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใด สิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งและหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการจำแนกและแยกแยะองค์ประกอบ อาจเป็นวัตถุ หรือเรื่องราวเหตุการณ์ ว่าสิ่งนั้นประกอบด้วยอะไร และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลขององค์ประกอบเหล่านั้น

ประเภทของการคิด

ยิวรินทร์ ธนกัญญา (2546 : 15) ได้แบ่งการคิดออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การคิดอย่างเลื่อนลอยไม่มีทิศทาง (Association Thinking) คือ การคิดสัมพันธ์ต่อเนื่อง เมื่อมีสิ่งเร้าเข้ามา คนจะคิดถึงสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ ซึ่งไม่ได้เป็นการคิดที่จะนำไปสู่จุดหมาย แต่เป็นการคิดที่เกิดจากจิตใต้สำนึกของแต่ละบุคคล ได้แก่ การฝันกลางวัน การฝันกลางวัน และการคิดแบบเสรี

2. การคิดโดยตรง (Directed Thinking) เป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมายและเป็นการคิดหาเหตุผลในการแก้ปัญหาหรือนำไปสู่จุดมุ่งหมายโดยตรง แบ่งการคิดนี้ออกเป็นการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ซึ่งเป็นการคิดเพื่อหาแนวทางหรือรูปแบบใหม่ ๆ

สรุปได้ว่า การคิด แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การคิดอย่างไม่มีเป้าหมาย คือ การคิดที่เกิดจากจิตใต้สำนึกของแต่ละบุคคล ไม่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน โดยที่คนจะคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ไปเรื่อย ๆ แต่ความคิดนั้นไม่นำไปสู่จุดหมาย และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่ชัดเจน ได้แก่ การฝันกลางวัน การฝันกลางวัน การคิดอิสระ เป็นต้น

2. การคิดอย่างมีเป้าหมาย คือ การคิดที่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เพื่อจัดอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการคิดเพื่อสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ อีกด้วย จึงกล่าวได้ว่าการคิดนี้เป็นการคิดที่มีประโยชน์ชัดเจนกว่าการคิดอย่างแรก ได้แก่ การคิดวิจารณ์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา

ทักษะการคิด

สุวิทย์ มูลคำ (2548 : 90 - 118) กล่าวว่า ทักษะการคิด คือ ความสามารถย่อย ๆ ในการคิด ลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน ทักษะการคิดอาจจัดเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ ทักษะการคิดพื้นฐาน ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป และทักษะการคิดขั้นสูง

1. ทักษะการคิดพื้นฐาน หมายถึง ทักษะการคิดย่อยที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้นต่อการคิดในระดับที่สูงขึ้นหรือซับซ้อน ได้แก่ ทักษะการสื่อความหมาย เป็นทักษะการที่จะระลึกเพื่อนำมาเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดของตนเองให้ผู้อื่น โดยแปลงความคิดให้อยู่ในรูปของภาษาต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อความ คำพูด ศิลปะ ดนตรี คณิตศาสตร์ ฯลฯ แต่ในที่นี้จะมุ่งกล่าวถึงการรับและการถ่ายทอดความคิดด้วยภาษาข้อความ คำพูด ซึ่งนิยมใช้มากที่สุด โดยเฉพาะการเรียนในระบบโรงเรียน ได้แก่ การอ่าน การพูด การเขียน การรับรู้ การจดจำ การคงสิ่งที่เรียน การบอกความรู้ได้จากตัวเลือกที่กำหนดให้ การบอกความรู้ด้วยตนเอง การใช้ข้อมูล การบรรยาย การอธิบาย และการทำให้กระจ่าง

2. ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป หมายถึง ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งคนเราจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ประกอบไปด้วย การสังเกต การสำรวจ ทักษะการตั้งคำถาม การระบุ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจำแนกแยกแยะ การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การสรุปอ้างอิง การแปล การตีความ การเชื่อมโยง การขยายความ การให้เหตุผล และการสรุปย่อ

3. ทักษะการคิดขั้นสูง หมายถึง ทักษะการคิดที่มีขั้นตอนหลายขั้นและต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดที่เป็นแกนหลายทักษะในแต่ละขั้น ทักษะการคิดขั้นสูงจะพัฒนาได้ เมื่อเด็กได้พัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานจนมีความชำนาญพอสมควรแล้ว ทักษะการคิดขั้นสูงประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ ได้แก่ การสรุปความ การให้คำจำกัดความ การวิเคราะห์ การผสมผสานข้อมูล การจัดระบบความคิด การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การกำหนดโครงสร้างความรู้ การแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างความรู้เสียใหม่ การค้นหาแบบแผน การหาความเชื่อพื้นฐานการคาดคะเน หรือการพยากรณ์ การตั้งสมมติฐาน การทดสอบสมมติฐาน การตั้งเกณฑ์ การพิสูจน์ความจริง และการประยุกต์ใช้ความรู้

สรุปได้ว่า ทักษะการคิด หมายถึง ความสามารถย่อยในการคิดต่าง ๆ ซึ่งจะทำไปสู่การคิดที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ประกอบไปด้วย ทักษะการคิดพื้นฐาน ทักษะการคิดที่เป็นแกน หรือทักษะการคิด และทักษะการคิดขั้นสูง

ความหมายของการคิดวิเคราะห์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549 : 5) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การระบุเรื่องหรือปัญหา การจำแนกแยกแยะ การเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ ระบุเหตุผลหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลหรือหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เพียงพอต่อการตัดสินใจ

ระพีพร ชูเสน (2553 : 22) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก รายละเอียดหรือส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่ต้องการรู้แจกแจงข้อมูลที่มีอยู่มาจัดเป็นระบบอย่างมีเหตุผลตลอดทั้งเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อเรียบเรียงให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ

สุรเกียรติ์ ไขยนิวดี (2553 : 23) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถทางปัญญา และพฤติกรรมของบุคคลในการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล โดยสามารถจำแนกแยกแยะประเด็นปัญหาว่าอะไรเป็นปัญหา อะไรเป็นสาเหตุของปัญหา และหาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยนั้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554 : 24) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งและหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงที่เกิดขึ้น

จุฬารัตน์ พันธุ (2556 : 12) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง กระบวนการทางปัญญา เป็นการคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมินและมีหลักฐานอ้างอิง เพื่อหาข้อสรุปที่น่าเป็นไปได้ เป็นการคิดแบบตรรกะตรงและมีเหตุผล เป็นความสามารถในการคิดแยกแยะส่วนย่อยออกจากองค์ประกอบ โดยการไต่ตรวน ไต่ตรอง คิดอย่างรอบคอบว่า ประกอบไปด้วยสิ่งใด มีความสำคัญอย่างไร และสามารถบอกได้ว่า เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างไร

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2557 : 85) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การระบุเรื่องหรือปัญหา การจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลหรือเพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ ระบบเหตุผลหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลหรือหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เพียงพอในการตัดสินใจ แก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ความหมายของการคิดวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการจำแนกรายละเอียด หรือส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่ต้องการรู้แจกแจงข้อมูลจัดเป็นระบบอย่างมีเหตุผลเชื่อมโยงกัน เพื่อการทำความเข้าใจ

ลักษณะของการคิดวิเคราะห์

วิยะดา ประทุมรัตน์ (2551 : 15) กล่าวว่า ลักษณะการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์วิจารณ์เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์
2. การคิดวิเคราะห์วิจารณ์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจเป็นรูปแบบการคิดที่เหมาะสมกับสังคมประชาธิปไตยที่จะใช้การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. การคิดวิเคราะห์วิจารณ์เป็นกระบวนการที่ใช้เหตุผลทางตรรกวิทยาใช้ในการตัดสินใจ

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2557 : 86) กล่าวถึง ลักษณะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การแสดงออกให้เห็นถึงวิธีคิด ซึ่งลักษณะสำคัญของลักษณะการคิดวิเคราะห์ เช่น ลักษณะการคิดหลากหลาย คิดเกี่ยวกับรูปแบบ ลักษณะประเภทและหมวดหมู่ ลักษณะการคิดชัดเจน ทำให้รู้ว่าถูกผิด เหมาะสมเพียงใด ซึ่งจะสามารถอธิบายขยายได้ด้วยคำพูด ลักษณะการคิดอย่างมีเหตุผลแบบนิรนัยหรือแบบอุปนัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่คิดอย่างครอบคลุมและลักษณะการคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การคิดอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในสิ่งที่วิเคราะห์ ทั้งโครงสร้าง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ กระบวนการ ผลลัพธ์

องค์ประกอบและกระบวนการของการคิดวิเคราะห์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 52) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย

1. การตีความ ความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อแปลความของสิ่งนั้นขึ้นกับความรู้ประสบการณ์และค่านิยม
 2. การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์
 3. การช่างสังเกต สงสัย ช่างถาม ขอบเขตของคำถาม ที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงวิเคราะห์
 4. การวิเคราะห์ยึดหลัก 5 W 1 H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) อย่างไร (How)
 5. การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (คำถาม) ค้นหาคำตอบได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุของเรื่องนี้ เชื่อมกับสิ่งนี้ได้อย่างไร เรื่องนี้ใครเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเรื่องนี้ส่งผลกระทบอย่างไร มีองค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้น มีวิธีการ ขั้นตอนการทำให้เกิดสิ่งนี้อย่างไร มีแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554 : 26 - 30) กล่าวว่า อธิบายถึงองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ว่ามี 4 ประการ คือ

1. ความสามารถในการตีความ การวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ต้องเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจข้อมูลที่ปรากฏ เริ่มแรกต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้รับว่าอะไรเป็นอะไรด้วยการตีความ หมายถึง การพยายามทำความเข้าใจและให้เหตุผลแก่สิ่งที่เราต้องการวิเคราะห์
2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ การที่จะคิดวิเคราะห์ได้ดีนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนั้น เพราะความรู้จะช่วยในการกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์ แจกแจง และจำแนกได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร มีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง มีที่หมวดหมู่ จัดลำดับความสำคัญอย่างไร และรู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุก่อให้เกิดอะไร
3. ความช่างสังเกตช่างสงสัยและช่างถาม นักคิดวิเคราะห์จะต้องมีองค์ประกอบทั้งสามนี้รวมด้วยคือ ต้องเป็นคนที่ช่างสังเกต สามารถค้นพบความผิดปกติท่ามกลางสิ่งที่ดูอย่างผิวเผินแล้วเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ต้องเป็นคนที่ช่างสงสัยเมื่อเห็นความผิดปกติแล้วไม่ละเลยไปแต่หยุดพิจารณา ขบคิด ไตร่ตรองและต้องเป็นคนที่ช่างถาม ขอบตั้งคำถามกับตัวเองและคนรอบ ๆ ข้างเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การคิดต่อเกี่ยวกับเรื่องนั้น การตั้งคำถามจะนำไปสู่การสืบค้นความจริง และเกิดความชัดเจนในประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์ คำถามที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์จะยึดหลัก 5 W1H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไหร่ (When) เพราะเหตุใด (Why) อย่างไร (How)

4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล นักคิดวิเคราะห์ต้องมีความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล สามารถค้นหาคำตอบได้ว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งนี้ เรื่องนั้นเชื่อมโยงกับเรื่องนี้ได้อย่างไร เรื่องนี้มีใครเกี่ยวข้องบ้าง เกี่ยวข้องกันอย่างไร เมื่อเกิดเรื่องนี้จะส่งผลกระทบอย่างไรบ้าง สาเหตุที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์นี้องค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้น วิธีการ ขั้นตอนการทำให้เกิดสิ่งนี้ สิ่งนี้ประกอบด้วยอะไรบ้าง แนวทางแก้ปัญหาจะมีอะไรบ้าง ถ้าทำเช่นนี้ จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต และคำถามอื่น ๆ ที่มุ่งการออกแรงทางสมองให้ต้องขบคิดอย่างมีเหตุผลเชื่อมโยงกับเรื่องที่เกิดขึ้น

ชลธิชา จันทรแก้ว (2549 : 38) กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า องค์ประกอบของทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นความสามารถในการจำแนกข้อเท็จจริงออกจากข้อสมมติฐาน และสามารถสรุปข้อความนั้น ๆ ได้
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ โดยการเชื่อมโยงเหตุและผล
3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการวิเคราะห์รูปแบบ วัตถุประสงค์ทัศนคติ และความคิดเห็นของผู้เขียน

สุวิทย์ มูลคำ (2550 : 23 - 24) กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะการคิดวิเคราะห์ว่า ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ส่วนประกอบของพืช สัตว์ ข้าว ข้อความ หรือเหตุการณ์ เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่าง ๆ เป็นการระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลและความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง
3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการคิดวิเคราะห์ คือ กระบวนการที่อาศัยองค์ประกอบเบื้องต้นทุกอย่างร่วมกันโดยทั่วไป จะไม่เห็นความแตกต่างระหว่างการสังเกตและข้อเท็จจริง หากเข้าใจถึงความแตกต่าง ก็จะทำให้เริ่มพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

แนวทางและเทคนิคการสอนให้เกิดการคิดวิเคราะห์

ชาติ แจ่มนุช (2545 : 54 - 55) กล่าวว่า การกำหนดสิ่งสำเร็จรูปสิ่งหนึ่งขึ้นมาเป็นตัวดันเรื่อง เช่น กลอนบทหนึ่ง โคลง บทความ รูปภาพ เหตุการณ์ต่าง ๆ กำหนดคำถามหรือปัญหาเพื่อ ค้นหาความจริงหรือความสำคัญต่าง ๆ เช่น บทความนี้ ภาพนี้ ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญ

1. พินิจพิเคราะห์แยกแยะกระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ
2. ค้นหาความจริงหรือความสำคัญที่กำหนด
3. สรุปเป็นคำตอบ หรือตอบปัญหานั้น ๆ

ลออ จรดล (2550 : 17) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการวิเคราะห์วิจารณ์ในการเรียนการสอน ได้ดังนี้

1. แนะนำทักษะที่ฝึกปฏิบัติ
2. ผู้เรียนทบทวนกระบวนการค้น ทักษะ กฎ และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่จะ ฝึกปฏิบัติ
3. ผู้เรียนใช้ทักษะเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด
4. ผู้เรียนทบทวนสิ่งที่คิดหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในสมองขณะที่ทำกิจกรรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542 : 3 - 4) กล่าวว่า 10 เทคนิคประยุกต์ใช้เป็นแนวทาง ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

มิติที่ 1 ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ โดยการฝึกให้ผู้เรียนท้าทายและโต้แย้งข้อสมมุติฐานที่อยู่เบื้องหลังเหตุผลที่โยงความคิดเหล่านั้น เพื่อเปิดทางสู่ แนวทางความคิดเหล่านั้น เพื่อเปิดทางสู่ความคิดอื่น ๆ ที่อาจเป็นไปได้

มิติที่ 2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) พัฒนาให้เกิดขึ้นได้ โดยการฝึกให้ผู้เรียนสืบค้นข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับบ้างอย่างโดยการตีความ (Interpretation) การจำแนกแยกแยะ (Classification) และทำความเข้าใจ (Understanding) กับองค์ประกอบของ สิ่งนั้นและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กัน รวมทั้งยังเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ที่ไม่ขัดแย้งกันระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นด้วยเหตุผลที่หนักแน่นน่าเชื่อถือ

มิติที่ 3 ความสามารถในการคิดเชิงสังเคราะห์ (Synthesis Type Thinking) และการฝึกให้ผู้เรียนรวมองค์ประกอบที่แยกส่วนกันมาหลอมรวมได้โครงสร้างใหม่อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถช่วย พัฒนาผู้เรียนความสามารถของผู้เรียนในการคิดเชิงสังเคราะห์ได้

มิติที่ 4 ความสามารถในการคิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Thinking) การฝึกให้ผู้เรียน ค้นหาความเหมือนหรือความแตกต่างขององค์ประกอบตั้งแต่ 2 องค์ประกอบ ขึ้นไปเพื่อใช้ในการ อธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งบนมาตรฐาน (Criteria) เดียวกันเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ การคิดเชิงเปรียบเทียบได้ดี

มิติที่ 5 ความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Thinking) ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาทักษะในการคิดแบบนี้ได้โดยการฝึกการนำข้อมูลทั้งหมดมาประสานกันและสร้างเป็นกรอบแนวคิดใหม่ขึ้นมาใช้ในการต่อความข้อมูลอื่น ๆ ต่อไป

มิติที่ 6 ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความสามารถด้านนี้พัฒนาโดยการฝึกให้ผู้เรียนคิดออกนอกกรอบความคิดเดิมที่มีอยู่ทำให้ได้แนวทางใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน

มิติที่ 7 ความสามารถในการคิดเชิงประยุกต์ (Applicative Thinking) การคิดประเภทนี้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันมากผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมไปใช้ประโยชน์ในวัตถุประสงค์ใหม่ และปรับสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เข้ากับบุคคล สถานที่ เวลา และเงื่อนไขใหม่ได้อย่างเหมาะสม

มิติที่ 8 ความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) ความสามารถด้านนี้พัฒนาได้โดยการฝึกให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางที่เป็นรูปธรรมที่ดีที่สุดภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

มิติที่ 9 ความสามารถในการคิดเชิงบูรณาการ (Integrative Thinking) คือ การฝึกให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเรื่องมต่าง ๆ เข้ากับเรื่องหลัก ๆ ได้อย่างเหมาะสม

มิติที่ 10 ความสามารถในการคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking) เป็นความสามารถในการคิดขั้นสูง ซึ่งสามารถพัฒนาได้โดยการฝึกให้ผู้เรียนคาดการณ์ และประมาณการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการใช้เหตุผลทางตรรกวิทยา สมมติฐาน ข้อมูล และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของในอดีตและปัจจุบัน เพื่อคาดการณ์ ทิศทางหรือขอบเขตทางเลือกที่เหมาะสมอีกทั้งมีพลวัตรสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต

สุรเกียรติ์ ไขยวุฒิ (2553 : 27 - 29) กล่าวว่า เทคนิคการคิดวิเคราะห์ เป็นการคิดขั้นสูง คิดอย่างละเอียด คิดเชิงลึก เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล ข้อโต้แย้ง คิดจากเหตุไปสู่ผล

1. เทคนิคการตั้งคำถามเชิงเงื่อนไข ความถี่ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จัดลำดับขั้นตามความสำคัญเชิงเปรียบเทียบ เช่น

ถ้า....จะเกิด ?

1.1 ถ้าไม่มีแสงสว่างในโลกนี้ อะไรจะเกิดขึ้น

1.2 ถ้าไม่มีพลาสติก จะเกิดประโยชน์อย่างไร
จำนวน ?

1.3 เป็นไปได้หรือไม่ว่า แผ่นดินไหวจะเกิดขึ้น 2 ครั้งในปีนี้

ลำดับความสำคัญ ?

1.4 อะไรที่สำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์

การเปรียบเทียบ

1.5 ระหว่างมดกับผึ้ง สัตว์ตัวไหนขยันกว่ากัน

2. เทคนิค 5W 1H

ใคร (Who)

อะไร (What)

ที่ไหน (Where)

เมื่อไร (When)

เพราะเหตุใด (Why)

อย่างไร (How)

สรุปได้ว่า แนวทางและเทคนิคการสอนให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ มีขั้นตอนการสอน และเทคนิคให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาความคิดใหม่ ๆ ช่วยขยายทักษะการคิด ความเข้าใจให้กระจ่างขึ้น ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างความคิดต่าง ๆ อย่างมากมาย

ขอบเขตและพฤติกรรมบ่งชี้การคิดวิเคราะห์

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2546 : 133) กล่าวว่า ขอบเขตของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะย่อย 6 ทักษะ คือ

1. การรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียงจัดระบบให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ
2. การกำหนดแง่มุมที่จะวิเคราะห์โดยใช้ความรู้เดิมหรือลักษณะของข้อมูล
3. การกำหนดหมวดหมู่หรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์
4. การแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง

โดยตรง

5. การนำข้อมูลที่แจกแจงเสร็จแล้วในแต่ละหมวดหมู่โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง

โดยตรง

6. การเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหมวดหมู่ในหลายๆด้าน

พิมพ์ ไตรยานุภาพ (2552 : 23) กล่าวว่า ขอบเขตและพฤติกรรมบ่งชี้การคิดวิเคราะห์ว่า ขอบเขตของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะย่อย 6 ทักษะ คือ การรวบรวมข้อมูล การกำหนดลักษณะร่วมของข้อมูลโดยใช้ความรู้เดิม การกำหนดหมวดหมู่ที่จะวิเคราะห์ การแจกแจงข้อมูลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันโดยตรง การนำข้อมูลที่แจกแจงกันมาจัดระบบและเปรียบเทียบข้อมูล

สำหรับพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ นักเรียนสามารถกำหนดเกณฑ์ในการจำแนกและสามารถแยกแยะข้อมูลสิ่งที่วิเคราะห์ได้ตามเกณฑ์ พร้อมกับบอกความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของข้อมูลแล้วนำมาเสนอข้อมูลการวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้ผู้อื่นเข้าใจได้

สรุปได้ว่า ขอบเขตและพฤติกรรมบ่งชี้การคิดวิเคราะห์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ในการรวบรวมข้อมูล การกำหนดแง่มุมที่จะวิเคราะห์ การกำหนดหมวดหมู่ การแจกแจงข้อมูล และการเปรียบเทียบข้อมูล

ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

นิตยา ผลประดง (2556 : 44) กล่าวว่า ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ คือ ช่วยให้ผู้ประเมินและสรุปสิ่งต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ไม่ด่วนสรุปตามอารมณ์

ธนัตถ์วรรณ ธนบัตร (2554 : 43) กล่าวว่า ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องต้นของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อได้นำข้อเท็จจริงเป็นฐานความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาการประเมินและการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง
2. ช่วยให้ผู้สำรวจความสมเหตุสมผลของข้อมูลที่ปรากฏ และไม่ด่วนสรุปตามอารมณ์ความรู้สึกหรืออคติ แต่สืบค้นตามหลักเหตุผล และข้อมูลที่เป็นจริง
3. ช่วยให้ผู้ไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่าย ๆ แต่สื่อสารตามความเป็นจริง ขณะเดียวกันจะช่วยให้เราไม่หลงเชื่อข้ออ้างที่เกิดจากตัวอย่างเพียงอย่างเดียว แต่พิจารณาเหตุผลและปัจจัยเฉพาะในแต่ละกรณีได้
4. ช่วยให้การพิจารณาสาระสำคัญอื่น ๆ ที่ถูกบิดเบือนไปจากความประทับใจในครั้งแรก ทำให้เรามองอย่างครบถ้วนในแง่มุมอื่น ๆ ที่มีอยู่
5. ช่วยพัฒนาความช่างสังเกต การหาความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏพิจารณาตามความสมเหตุสมผลของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนที่จะตัดสินใจสรุปสิ่งใดลงไป
6. ช่วยให้เราหาเหตุผลที่สมเหตุสมผลให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ณ เวลา นั้นโดยไม่พึ่งพินอคติที่มีอยู่ในความจำ ทำให้สามารถประเมินสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
7. ช่วยประมาณการความน่าจะเป็น โดยสามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานที่เราวิเคราะห์ปัจจัยอื่น ๆ ของสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยให้คาดการณ์ความน่าจะเป็นได้

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ ช่วยให้เราผู้รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องต้นของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นฐานความรู้ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา และช่วยให้เราหาเหตุผลที่สมเหตุสมผลให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

เจตคติ

ความหมายของเจตคติ

ในปัจจุบันได้มีการศึกษาเจตคติอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคำว่า เจตคติไว้หลากหลาย ดังนี้

อนาตาซี (Anastasi. 1988 : 32 - 95) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ และขนบธรรมเนียมประเพณี

วอลแมนด์ (Wolma. 1993 : 37 - 39) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในทางที่สนับสนุนหรือต่อต้านประสบการณ์บางอย่างของบุคคล สถาบันหรือแนวคิดบางอย่าง การแสดงออกในลักษณะที่พึงพอใจเรียกว่าเจตคติทางบวก และการแสดงออกในลักษณะไม่พอใจเรียกว่า เจตคติทางลบ

รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์ (2533 : 12) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาพจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจแสดงท่าทีออกมาในทางที่พอใจ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย

พรรณี เจนจิต (2538 : 101 - 103) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง เรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจและไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าที่แตกต่างกันออกไป

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540 : 106) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือต่อต้านก็ได้

สุภักษร อินทร (2545 : 11) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็นซึ่งถูกกระตุ้นด้วยอารมณ์ ซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทศนคติจะมีบทบาทช่วยให้เราได้ปรับปรุงตัวเองและป้องกันตัวเอง

ราชบัณฑิตสถาน (2546 : 321) กล่าวถึง เจตคติ หรือ Attitude เจตคติเป็นศัพท์บัญญัติทางวิชาการ แปลความหมายว่า ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง สภาวะความโน้มเอียงทางจิตใจของบุคคลที่มีผลต่อสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยประสบการณ์ที่แสดงออกในลักษณะต่อสถานการณ์นั้น ซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ อาจเป็นได้ทั้งในทางบวกและทางลบ หรือลักษณะที่เป็นกลาง และสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงเจตคติหรือสร้างเจตคติขึ้นมาใหม่ได้

ลักษณะของเจตคติ

เจตคติ เกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ มีกระบวนการซับซ้อน มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นให้เป็นไปในลักษณะทางที่ตนยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบ

รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์ (2533 : 94 - 95) กล่าวว่า เจตคติควรมีทั้งหมด 5 ข้อ

1. เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น บุคคลอาจมีพฤติกรรมที่สร้างโดยแสดงออกไม่ตรงกับความรู้สึกของตน
2. เจตคติเป็นลักษณะเฉพาะตัว บุคคลที่มีความรู้สึกที่เหมือนกันแต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกันแต่แตกต่างกันในเรื่องของความรู้สึก
3. เจตคติดีมีทิศทาง การแสดงออกของความรู้สึกสามารถแสดงออกได้สองทาง คือ ทางบวกและทางลบ เช่น รัก -เกลียด ชอบ - ไม่ชอบ เป็นต้น
4. เจตคติมีความเข้มข้น ความรู้สึกของบุคคลเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกันแต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มข้นที่บุคคลรู้สึกมากน้อยต่างกัน เช่น ชอบมาก รักมาก ชอบน้อย รักน้อย เป็นต้น
5. เจตคติดีเป้าหมาย ความรู้สึกของเจตคติจะไม่ได้เกิดขึ้นเฉย ๆ โดยไม่มีเหตุผล เช่น การมีพฤติกรรมอย่างตั้งใจอย่างหนึ่งเพราะรักมากหรือชอบมาก พฤติกรรมที่แสดงออกแบบไม่เต็มใจเพราะไม่ชอบหรือเกลียด เป็นต้น

ชอร์ และไวท์ (Shaw and Wright. 1967 : 320; อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 57 - 58) กล่าวว่า ลักษณะของเจตคติดสรุปได้ 6 ข้อ คือ

1. เจตคติเป็นผลมาจากการที่บุคคลประเมินผลจากสิ่งเร้าแล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม
2. เจตคติของบุคคลจะแปลค่าได้ทั้งด้านคุณภาพและความเข้ม ซึ่งมีทั้งทางบวกและทางลบ
3. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าจะมาตั้งแต่เกิด หรือเป็นผลมาจากโครงสร้างภายในตัวบุคคลหรืออู่อารมณ์
4. เจตคติขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม
5. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วสามารถเปลี่ยนแปลงได้
6. เจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกัน จะมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

สรุปได้ว่า ลักษณะของเจตคติ เกิดจากการเรียนรู้และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งทางบวกและทางลบ หรือเปลี่ยนตามสถานการณ์ต่าง ๆ

องค์ประกอบของเจตคติ

ถวิล ธาราโกชน (2532 : 90 - 93) กล่าวว่า เจตคติ เป็นองค์ประกอบด้านพฤติกรรม ความพร้อมที่จะกระทำ เพราะพฤติกรรมส่วนใหญ่ที่บุคคลแสดงออกมานั้นขึ้นอยู่กับเจตคติ เป็นองค์ประกอบส่วนที่สำคัญประการหนึ่ง

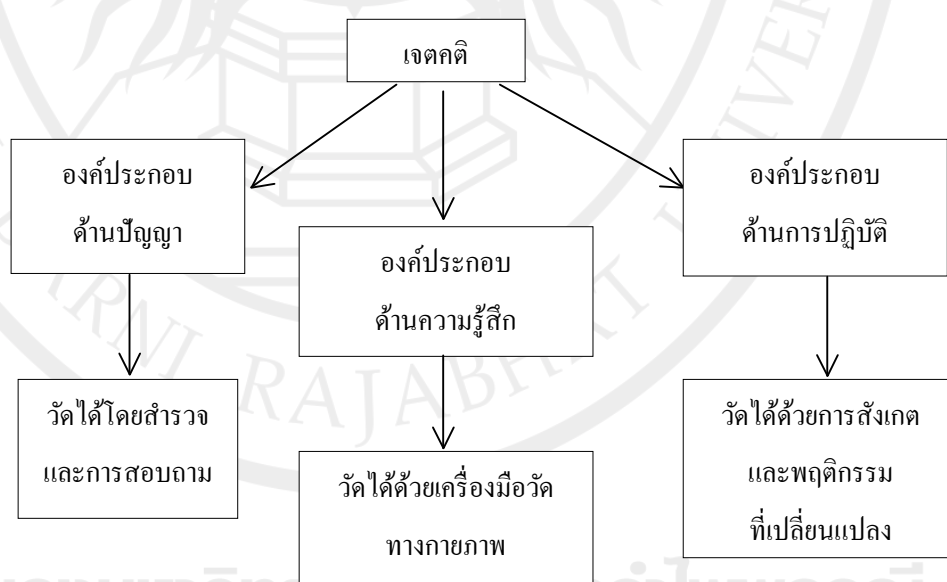
ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 35 - 38) กล่าวว่า องค์ประกอบเจตคติมี 3 ข้อ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจหรือเรียกว่าด้านปัญญา เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและช่วยประเมินสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรือด้านอารมณ์ เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เป็นผลมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้าแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือไม่ดี องค์ประกอบด้านความรู้สึกมักจะคล้อยตามองค์ประกอบด้านปัญญา แต่บางครั้งอิทธิพลของความรู้สึกก็อาจเหนือกว่าได้ เช่น ทราบข้อมูลว่านักธุรกิจสามารถประกอบอาชีพแล้วได้ผลกำไรคือเงินที่จำนวนสูงมากกว่าอาชีพครู แต่มีความรู้สึกว่าอาชีพครูนั้นมีเกียรติมากกว่า เจตคติจึงบอกว่าชอบอาชีพครูมากกว่านักธุรกิจ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมหรือด้านปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม ความโน้มเอียงที่บุคคลจะปฏิบัติหรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางสนับสนุนหรือคัดค้าน ขึ้นอยู่กับความเชื่อและความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดว่าจะแสดงออกจะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีมาคือ ความพร้อมที่จะกระทำในทางใดทางหนึ่งที่สอดคล้องกับความรู้สึกเชิงประเมินค่าและความรู้สึกต่อสิ่งนั้นได้

เจตคติที่สมบูรณ์ ต้องมีองค์ประกอบเจตคติทั้ง 3 ประการ จึงสามารถแสดงให้เห็นถึงเจตคติของบุคคลได้อย่างแท้จริง ดังนี้

ภาพประกอบ 4 องค์ประกอบของเจตคติ

ที่มา : แสงเดือน ทวีสิน. 2545 : 29

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคติ คือ องค์ประกอบด้านความรู้และความเข้าใจหรือเรียกว่า ด้านปัญญา องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรือด้านอารมณ์ และองค์ประกอบด้านพฤติกรรมหรือด้าน ปฏิบัติ เจตคติที่สมบูรณ์ ต้องมีองค์ประกอบเจตคติทั้ง 3 ประการ จะสามารถแสดงให้เห็นถึงเจตคติ ได้อย่างแท้จริง

วิธีการวัดเจตคติ

การวัดเจตคติเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและซับซ้อน ต้องอาศัยการตอบสนองออกมาเป็นถ้อย คำภาษาหรือพฤติกรรมภายนอก การวัดเจตคติอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การรายงานตนเอง เป็นต้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530 : 40 - 42) กล่าวว่า ลักษณะการวัดและ การประเมินผลคุณลักษณะด้านเจตคติ จึงต้องคำนึงถึงความรู้สึที่แสดงออกมากับการกระทำ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลแสดงได้ 3 ทาง คือ

1. ทางความคิด คือ การแสดงความรู้สึที่ผ่านทางความคิดเห็น ความเชื่อ เช่น เชื่อว่าคนทำดี ย่อมได้ดี ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น การทำงานเป็นหมู่คณะก่อให้เกิดความสามัคคี และคนที่เก่งคณิตศาสตร์ มักจะเป็นคนที่มีเหตุผล
2. ทางความรู้สึก คือ การแสดงความรู้สึที่ต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น แสดงความกระตือรือร้นที่จะ เข้าร่วมกิจกรรมภาษาอังกฤษ ชื่นชมนักวิ่ง หรือนักกีฬาเก่ง ๆ
3. ทางการกระทำ คือ การแสดงออกทางปฏิบัติ เช่น เข้าเรียนตรงเวลา ส่งงานประจำ เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ อ่านหนังสือเป็นประจำ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ การวัดและ การประเมินผล

รวิวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์ (2533 : 95 - 98) กล่าวว่า เจตคติเป็นลักษณะของบุคคล เป็นการ ตอบสนองของบุคคล เมื่อถูกเร้าด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลอาจตอบสนองต่อสิ่งเร้า ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ การใช้คำพูดหรือการกระทำต่อสิ่งนั้น วิธีการที่ใช้วัดเจตคติหรือ ลักษณะของบุคคลมีหลายวิธี ซึ่งการเลือกใช้วิธีการวัดต้องพิจารณาประเด็นของเจตคติที่ต้องการวัดว่า

1. เป็นเจตคติที่ผู้ถูกวัดต้องการปกปิด บิดเบือน หรือขัดข้องในการศึกษามากน้อยเพียงใด
2. ลักษณะของผู้ถูกศึกษา เช่น อายุ ประสบการณ์เกี่ยวกับประเด็นทางเจตคตินั้น

ความสามารถในการอ่าน การเขียน

3. เวลาและทุนในการเก็บข้อมูล วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้วัดเจตคติ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538 : 32 - 35) กล่าวว่า ในการวัดเจตคติไม่นิยมใช้การสังเกต พฤติกรรมเพียงอย่างเดียว แต่จะใช้ควบคู่ความรู้สึกเป็นมาตรฐานค่า 5 อันดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เห็นด้วยเฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อความที่บรรจุในมาตราวัดประกอบด้วย ข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งในทางที่ดีและในทางที่ไม่ดี โดยมีจำนวนข้อเท่า ๆ กัน การกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละตัวเลือกนั้นตามวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด (Arbitrary Weighting Method) คือ กำหนดคะแนนเป็นรูปแบบ 5 4 3 2 1 สำหรับข้อความทางบวก และรูปแบบ 1 2 3 4 5 สำหรับข้อความทางลบ

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549 : 19 - 20) กล่าวว่า วิธีการวัดเจตคติ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีที่ง่ายและตรงไปตรงมามากที่สุด ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมข้อรายการที่จะซักถามไว้อย่างดี ต้องเขียนเน้นความรู้สึกที่สามารถวัดเจตคติได้ตรงเป้าหมาย ผู้สัมภาษณ์จะได้ทราบความรู้สึก หรือความคิดเห็นของผู้ตอบ เพราะผู้ตอบอาจบิดเบือนคำตอบเนื่องจากเกิดความเกรงกลัวต่อการแสดงความคิดเห็น วิธีแก้ไข คือ ผู้สัมภาษณ์ต้องสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นกันเอง ให้ผู้ตอบรู้สึกสบายใจไม่เกรงเกรียงไกรเป็นอิสระแนใจในคำตอบว่า จะเป็นความลับ

2. การสังเกต เป็นวิธีการใช้ตรวจสอบบุคคลอื่น โดยการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน เพื่อจะได้ทราบว่าบุคคลที่เราสังเกตมีเจตคติ ความเชื่อ อุปนิสัยเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จะถูกต้องใกล้เคียงกับความจริง หรือเป็นที่เชื่อถือได้เพียงใดนั้นมีข้อควรคำนึงหลายประการ กล่าวคือ ควรมีการศึกษาหลาย ๆ ครั้ง เพราะเจตคติของบุคคลมาจากหลาย ๆ สาเหตุ นอกจากนี้ ตัวผู้สังเกตจะต้องทำตัวเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียงและการสังเกตหลาย ๆ ช่วงเวลา ไม่ใช่สังเกตเฉพาะเวลาใดเวลาหนึ่ง

3. การรายงานตนเอง ต้องให้ผู้ถูกสอบวัดแสดงความรู้สึกของตนเอง ตามสิ่งเร้าที่เขาได้สัมผัส นั่น คือ สิ่งเร้าที่เป็นข้อคำถามให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมา อาจเป็นแบบทดสอบ หรือใช้มาตราวัดของเทอร์สโตน (Thurstone) ; กัทแมน (Guttman) ; ลิเคิร์ต (Likert) และออสกูด (Osgood) เป็นต้น

4. เทคนิคจินตนาการ ต้องอาศัยสถานการณ์หลายอย่างเป็นสิ่งเร้าผู้สอบ เช่น ประโยค ไม่สมบูรณ์ภาพแปลก ๆ เรื่องราวแปลก ๆ เมื่อผู้สอบเห็นสิ่งเหล่านี้จะจินตนาการออกมา แล้วนำมาตีความหมายจากการตอบนั้น ๆ พอจะรู้ได้ว่ามีเจตคติต่อสิ่งเร้าอย่างไร

5. การวัดทางสรีระภาพ การวัดด้านนี้อาศัยเครื่องมือไฟฟ้า แต่สร้างเฉพาะเพื่อจะวัดความรู้สึก อันจะทำให้พลังไฟฟ้าในร่างกายเปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าจิตใจเข้มจะช้อย่างหนึ่ง เสียใจเข้มจะช้อย่างหนึ่ง ใช้หลักการเดียวกันกับเครื่องจับเท็จ เครื่องมือแบบนี้ยังพัฒนาไม่ดีจึงไม่นิยมใช้เท่าใดนัก

สรุปได้ว่า วิธีการวัดเจตคติ คือ รูปแบบวิธีการหรือเครื่องมือการวัดที่มีมาตรฐานและมีองค์ประกอบของเจตคติอย่างถูกต้องสมบูรณ์เพื่อสามารถใช้ในการคำนวณวัดค่าเจตคติของบุคคลได้

ประโยชน์ของเจตคติ

เจตคติเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้คนแสดงพฤติกรรมออกมา เจตคติจึงเป็นหัวข้อที่นิยมศึกษากันมาก เพื่อจะได้รู้ถึงความรู้สึกของคน ส่วนดีจะได้ส่งเสริม ส่วนเสียจะได้แก้ไขให้ทันทั่วทั้งประโยชน์ของเจตคติจึงมีมากมาย (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 54 - 55)

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549 : 20 - 21) กล่าวถึง ประโยชน์ของเจตคติไว้ ดังนี้

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยการจัดรูป หรือจัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา
2. ช่วยให้มีการเข้าข้างตนเอง โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา
3. ช่วยปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งมีปฏิกิริยาโต้ตอบ หรือการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปนั้น ส่วนมากจะทำให้สิ่งที่เกิดความพอใจ หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม
4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าเจตคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น
5. เตรียมบุคคลให้พร้อมต่อการปฏิบัติการ
6. ช่วยให้บุคคลได้คาดคะเนล่วงหน้าว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น
7. ทำให้บุคคลได้รับความสำเร็จตามหลักชัยที่วางไว้

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของเจตคติ คือ ทำให้สามารถเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และช่วยทำให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมสังคมที่มีความซับซ้อน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

คอมเบอร์ และคีฟส์ (Comber and Keeves. 1973 : 97 - 109) ในโครงการ IEA ที่ทำการวิจัยกับนักเรียน 19 ประเทศ พบว่า นักเรียนจะปฏิบัติงานได้ดีในกรณีเหล่านั้นใช้ความสามารถด้านคิด ด้านความรู้ความจำ (Knowledge) และจะปฏิบัติงานได้ดีพอสมควรเมื่อเป็นงานที่ใช้ความสามารถด้านการคิดที่ซับซ้อน เช่น การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) การประเมิน (Evaluation)

นิคเคอร์สัน (Nickerson. 1984 : 26 - 36) ได้ทำการทดลองเพิ่มศักยภาพทางการคิดของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาชั้นสูงที่เรียนซ้ำในเมืองออนตาริโอ ประเทศแคนาดา ซึ่งทดลองด้วย

ระยะเวลานานถึง 1 ปี และพบว่าสามารถเพิ่มศักยภาพทางการคิดและสมรรถภาพทางสมองของกลุ่มทดลองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson. 1988 : 31 - 32) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการนำเสนอปัญหา เพื่อการโต้แย้งภายใต้การควบคุมของครูและดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนคือ จัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาจากข้อมูลที่ได้รับ โดยฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนและอีกฝ่ายเป็นฝ่ายคัดค้าน จากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายถึงปัญหาโดยผลัดกันนำเสนอความคิด ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีการยอมรับทักษะของตนเอง มีทักษะในการแก้ปัญหาในหลายแง่มุม สามารถนำเสนอทักษะของตนเอง มีทักษะในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ มีทักษะในการทำงานร่วมกันและมีเจตคติที่ดีต่อวิธีสอนและวิชาที่เรียนมากขึ้น

ลัมพकिन (Lumpkin. 1991 : 3694 - A) ได้ศึกษาผลการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีต่อความสามารถด้านคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมของนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 ผลการศึกษาพบว่า เมื่อได้สอนทักษะการคิดวิเคราะห์แล้ว นักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างกัน นักเรียนเกรด 5 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมไม่แตกต่างกับส่วนนักเรียนเกรด 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในเนื้อหาวิชาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

เบิร์กโฮลด์ (Bergthold. 1999 : 1054 - A) ได้ศึกษารูปแบบการคิดเชิงวิเคราะห์ และการใช้ความรู้ต่อการเข้าใจเบื้องต้นของนักเรียนในมโนทัศน์จำกัด ในวิชาแคลคูลัส จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียน 10 คน มีการพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์เพิ่มขึ้นในสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่สามารถอ่านผลกราฟและตาราง และคาดเดาความจำกัด นักเรียนรู้ว่าตารางและกราฟที่ไม่ชัดเจนอาจทำให้อ่านผลผิด และวิเคราะห์ยาก กราฟและตารางที่ปรากฏบนเครื่องคิดเลขจึงถูกกำหนดเป็นมาตรฐานนำมาเปรียบเทียบโดยไม่มีการวิเคราะห์ การตระหนักในข้อจำกัดของเครื่องคิดเลขไม่มีนัยกับการคาดเดาอย่างจำกัดนักเรียนไม่รู้วิธีการเปลี่ยนจากเกือบใช่เป็นใช่ในการตัดสินใจในสถานการณ์อันจำกัด

แมนนิ่ง (Manning. 1999 : 2838 - A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเจตคติต่อการอ่านของนักศึกษา Roane State Community College ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า เจตคติต่อการอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่คะแนนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศ

สุรเกียรติ์ ไชยนิวติ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันทเขลม จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนัตต์วรรณ ธรบัต (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนสัตยาไส จำนวน 30 คน ผลการศึกษาค้นพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชรรศญา ไตรรัตน์ (2555 : 112) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อฝึกทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสฤติเดช จังหวัดจันทบุรี พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

มานิต พิทักษ์ (2555 : 58) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จากการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้คำถามเชิงวิเคราะห์ พบว่า ทักษะด้านการวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรรณิการ์ กวางศิริ (2556 : 135) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจที่คงทน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

จารุวรรณ แสงด้วง (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตวิทยาเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนผดุงปัญญา จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาจิตวิทยาเชิงบวกมีจิตวิทยาเชิงบวกสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีจิตวิทยาเชิงบวกสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามปกติ

สุพัตรา ราชวัตร (2557 : 122) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรวรรณ ศรีไสยเพชร (2557 : 68) ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยสตูล จังหวัดสตูล พบว่า ภายหลังจากทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โถมศรี ยังให้ผล (2557 : 57) ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกระบือวิทยา จังหวัดระนอง พบว่า ผลการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขวัญหทัย ชัยมงคล (2559 : 54) ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟันฝ่าปัญหาและอุปสรรคของนักเรียนเมียนมาร์ ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเซตะวันหนองหมุ จังหวัดลำพูน พบว่า นักเรียนเมียนมาร์ชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการฟันฝ่าปัญหาและอุปสรรคสูงขึ้นภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เสาวนีย์ สุขสำราญ (2559 : 84) ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเทคนิคระดมสมองเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 4 (อุดมวิทย์สมใจ) จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวด้วยเทคนิคระดมสมอง นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวด้วยเทคนิคระดมสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนวแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวสามารถช่วยเพิ่มคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ช่วยส่งเสริมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ทำให้ดีขึ้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี